

Raport pt.: „ Czy w Toruniu istnieje problem z miejscami w placówkach przedszkolnych?

Czy w Toruniu jest problem z przedszkolami?

Raport z monitoringu zapotrzebowania i zabezpieczenia miejsc w placówkach opieki przedszkolnej w mieście Toruniu na przykładzie wybranych dzielnic.

Imiona i nazwiska osób przeprowadzających monitoring (alfabetycznie)

Paweł Chrustowski (Toruń), Mateusz Kucz (Toruń), Jakub Susid (Poznań),

Przemysław Żak (Kraków)

Spis treści

1. Wstęp.....	2
2. Opis problemu, celu strategicznego, celów operacyjnych.....	4
3. Analiza prawa związana z danym zadaniem monitorującym	5
4. Metodologia badań	5
5. Analiza wyników monitoringu	5
6. Wnioski/ rekomendacje.....	8
7. Załączniki.....	9

1. Wstęp

Ekonomista i laureat nagrody Nobla Heckman (Heckman, 2006) twierdzi, że wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem o wysokiej jakości jest *jednym z nielicznych* środków, wprowadzanych w ramach polityki zwiększania społecznych i ekonomicznych szans społeczności defaworyzowanych (mniejszościowych), a tym samym całego społeczeństwa. W idealnej sytuacji przedszkole wyposaża dzieci w szeroki zestaw umiejętności, które ułatwiają im uczenie się i korzystanie z różnorodnych możliwości edukacyjnych oferowanych przez szkoły podstawowe i średnie. Im lepiej wyposażone są dzieci w momencie startu, tym efektywniejsza będzie edukacja w szkole. Podstawowe umiejętności w zakresie czytania i pisania, np. znajomość alfabetu, świadomość fonologiczna oraz świadomość liter i pisma, podstawowe strategie liczenia, rozumienie pojęć dotyczących liczb i ilości oraz podstawowe słownictwo z zakresu szkolnego języka, mogą ułatwić dzieciom wstępną naukę czytania, pisania i liczenia w pierwszych dwóch klasach szkoły podstawowej. Kompetencje społeczno-emocjonalne, m.in. samoregulacja, wewnętrzna motywacja do uczenia się i umiejętność współpracy z innymi uczniami, mogą ułatwić dzieciom naukę, zwłaszcza wtedy gdy wzrastają wymagania dotyczące samodzielnego uczenia się, rozwiązywania problemów, pracy i współpracy z innymi. Jednym z najważniejszych wyzwań, jakie stoją przed edukacją przedszkolną, jest tworzenie i realizowanie programów zajęć, które równie dobrze służą rozwojowi wszystkich tych obszarów umiejętności i kompetencji¹

Pierwszy etap kształcenia w systemie oświaty obejmuje dzieci w wieku 3-6 lat, przy czym oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych przeznaczone są głównie dla dzieci 6-letnich, dla których od roku 2004/2005 ustanowiono obowiązek odbycia rocznego

¹ Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem w Europie: zmniejszanie nierówności społecznych i kulturowych, http://www.eurydice.org.pl/files/ECEC_PL_0.pdf

Raport pt.: „ Czy w Toruniu istnieje problem z miejscami w placówkach przedszkolnych? przygotowania przedszkolnego. Edukacja przedszkolna nie jest mocną stroną Polski. Dane o jej upowszechnieniu są fatalne. Wychowaniem przedszkolnym objęto w rozważanym roku szkolnym 871,9 tys. dzieci, tj. o 9,3 tys. więcej niż w poprzednim roku, co stanowi wzrost o 1,1%. Nadal jednak w zajęciach uczestniczy tylko 59,4% dzieci w wieku 3-6 lat (w miastach - 75,2%, a na wsi - 39,0%). W roku szkolnym 2005/2006 wychowaniem przedszkolnym było objętych 818.423 dzieci, co oznacza, że do przedszkola nie chodziło 653.240 maluchów w wieku 3 – 5 lat (GUS). Zaledwie 29,6 proc. 3-latków było objętych edukacją przedszkolną, 41,2 proc. 4-latków i 51,2 proc. 5-latków. To bardzo kiepskie wyniki. Jedne z najgorszych w Unii Europejskiej. Dla porównania w Łotwie 70 proc. 4-latków chodzi do przedszkola, w Estonii 80 proc., a na Węgrzech i w Czechach ponad 90 proc. To są dane Eurostatu. Wynika z nich, że w Polsce do przedszkola chodzi niecałe 40 proc. 4-latków. ² Według danych Eurostatu, w Polsce w 2005 roku do przedszkola chodziło co drugie dziecko w wieku trzech-pięciu lat. Pod koniec 2008 roku Komisja Europejska wyliczyła, że do przedszkoli w Polsce chodzi tylko 28% dzieci (unijna średnia to 84%). Można przypuszczać, że liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego będzie się zwiększać w związku z obserwowanym od czterech lat wzrostem liczby urodzeń, jak również zamierzeniami resortu edukacji dotyczącymi objęcia obowiązkowym wychowaniem przedszkolnym wszystkich dzieci 5-letnich. (czy co dalej jest dla nas istotne?? Może jako tło, mam wątpliwości)MEN rozpoczęło akcję reklamową, między innymi w formie spotów telewizyjnych: „Chcemy generalnie uświadomić, że edukacja przedszkolna jest potrzebna” – mówi „Gazecie Wyborczej” minister edukacji Katarzyna Hall. „Mamy w kraju także nieprzekonanych rodziców. Są regiony, gdzie nie ma takiej tradycji”. „Głównym problemem jest jednak brak przedszkoli” – mówi Alina Bałdyga-Kozińska, prezes Fundacji Inicjatyw Oświatowych. „Rząd zamiast reklamówek powinien ogłosić program Orlikowe przedszkola”. „Reklama powinna być kierowana do samorządów i gmin, które przedszkola polikwidowały, a nie do rodziców” – uważa z kolei Monika Rościszewska-Woźniak z Fundacji Rozwoju Dzieci im. Komeńskiego. „Jak rząd dorzuci więcej pieniędzy na szkoły, to może nam wystarczy i na przedszkola” – mówi Marek Olszewski, przewodniczący związku gmin wiejskich. ³

W ponad 869 gminach nie ma żadnego przedszkola (sic!). Oznacza to, że nie ma tam żadnych zajęć dla maluchów.

² <http://www.znp.edu.pl/text.php?action=view&id=7547&cat=93>

³ Gazeta Wyborcza, 12.04.2009

2. Opis problemu, celu strategicznego, celów operacyjnych

Wiek przedszkolny jest tym momentem, kiedy najskuteczniej i najłatwiej jest niwelować różnice wynikające z wpływu środowiska. Dzieci, które nie są objęte edukacją przedszkolną mają już na starcie gorsze szanse edukacyjne. Ich rodzice – a szczególnie matki – mają o wiele mniejsze szanse na pracę. Dochodzi jednak do zdarzeń absurdalnych takich jak koczowanie w kolejkach przed placówkami przedszkolnymi na kilka dni przed rozpoczęciem naboru lub wpisywanie dzieci na listy rezerwowe zaraz po jego urodzeniu. Takie przypadki zdarzały się również w Toruniu, dlatego postanowiliśmy przeanalizować sytuację w naszym mieście z uwzględnieniem szeregu uwarunkowań mogących mieć na nią wpływ.

Jak jest: dla większości dzieci przedszkole jest nie dostępne:

- dzieci nie mają możliwości zdobywania nowych umiejętności jakie daje przedszkole
- rodzice (najczęściej matki) nie mogą iść do pracy bo nie mają komu dać dziecka w opiekę
- dzieci najczęściej siedzą w domu aż do momentu rozpoczęcia nauki w szkole
- dzieci, które były w przedszkolu radzą sobie lepiej w szkole niż te które ten czas spędzały w domu

Cel Strategiczny

Zwiększenie dostępności edukacji przedszkolnej

Cele operacyjne:

Ułatwienie zakładania przedszkoli osobom prywatnym.

Zwiększenie transparentności zasad rekrutacji do przedszkoli

Zwiększenie ilości miejsc w przedszkolach

Przybliżenie przedszkola do miejsc zamieszkania

Ułatwienie dostępu

- infrastruktura
- przygotowanie kadry

Zadanie badawcze:

Zbadać zapotrzebowanie i zabezpieczenie ilości miejsc w placówkach przedszkolnych

Problemy badawcze:

1. Zbadanie/ustalenie wskaźników:

- Jak rzetelnie zbadać popyt
- Ile dzieci powinno chodzić do przedszkola

2. Kto zapewnia miejsca w przedszkolach:

Raport pt.: „ Czy w Toruniu istnieje problem z miejscami w placówkach przedszkolnych?

- Aktualnie,
- Potencjalnie.

3. Przyczyny braku miejsc w przedszkolach

Obszar badawczy: TORUŃ

Zadanie badawcze: Zbadać zapotrzebowanie i zabezpieczenie ilości miejsc w placówkach przedszkolnych

3. Analiza prawa związana z danym zadaniem monitorującym

Przemek

Co mówi o wychowaniu przedszkolnym Unia Europejska?

O konieczności upowszechniania wychowania przedszkolnego mówi m.in. Strategia Lizbońska przyjęta w marcu 2000r. To obecnie najważniejszy program społeczno-gospodarczym Unii.⁴

4. Metodologia badania

W badaniu posłużyliśmy się metoda wywiadu kierowanego. Badanie zostało zrealizowane w sierpniu 2009 na celowej próbie 6 wybranych przedszkoli, 4 publicznych i 2 niepublicznych placówek przedszkolnych. Wybraliśmy tą metodę, gdyż w momencie rozpoczęcia badań nasza wiedza na temat objęty badaniem była nie pełna i naszym celem było uzyskanie możliwie szerokiego zakresu danych od respondentów. Badacze posługiwali się planem wywiadu w formie kwestionariusza zawierającego przykładowe pytania. Pozwoliło nam to na porównanie danych z różnych wywiadów, mimo, iż każdy miał inny przebieg, były poruszane i pogłębiane w nich różne wątki niezależne od listy pytań.

5. Analiza wyników monitoringu

Liczba zgłoszeń

Wszyscy badani wskazali na tendencję wzrostową liczby zgłoszeń. Zgłoszeń jest przeciętnie 3 razy więcej niż wolnych miejsc:

„W tym roku były 134 zgłoszenia na 43 wolnych miejsc, w ostatnich latach była podobna tendencja, w 2008 r. było 119 zgłoszeń na 66 wolnych miejsc”

⁴ <http://www.znp.edu.pl/text.php?action=view&id=7547&cat=93>

Raport pt.: „ Czy w Toruniu istnieje problem z miejscami w placówkach przedszkolnych?

„Występuje tendencja wzrostowa, w tym roku było ponad 90 podań na wszystkie roczniki, zostało przyjętych 26 dzieci”

Jednakże te liczby nie odpowiadają faktycznemu zapotrzebowaniu na miejsca przedszkolne. Jak mówią dyrektorki duża liczba zgłoszeń wiąże się ze specyficzną polityką rodziców dotyczącą zapisów:

„Punkt istnieje od 8 m-cy, zgłoszeń było bardzo dużo (ponad sto), ale osób które się zdecydowały było tylko 6, a do końca lipca 2009 przewinęło się 16 dzieci.”

„ Punkt istnieje od 2 lat i jest dużo zgłoszeń bo jest taka polityka rodziców, że zgłaszają się do kilku placówek czekając na rozpatrzenie ich zgłoszeń w przedszkolach publicznych, czyli zapisują się do kilku miejsc na raz, a nas w zanadru. Zgłoszeń nastawionych konkretnie na naszą placówkę, nie wiem jak to określić, ale mamy **10 wolnych miejsc**, więc to dużo mówi.”

Przyczyny wzrostu liczby zgłoszeń

Przyczynę wzrostu liczby zgłoszeń badane dyrektorki widzą przede wszystkim w wyżu demograficznym, wzrastającej świadomości rodziców dotyczącej edukacji przedszkolnej (zdaniem większości pytanym poziom tej wiedzy jest i nadal zbyt niski), w fakcie zgłaszania jednego dziecka do wielu placówek. Jako przyczynę podają również szum medialny wokół braku miejsc w przedszkolach oraz fakt rozwoju dzielnicy lub stagnacji w przypadku mniej dynamicznego wzrostu. Zgłaszany problemem jest fakt, iż rodzice nie wycofują zgłoszeń gdy znaleźli miejsce w innej placówce, co powoduje problemy organizacyjne.

Rezygnacje są sporadyczne i wynikają głównie z przyczyn losowych takich jak zmiana miejsca zamieszkania. Miejsca te są od razu uzupełniane z list rezerwowych.

Kontakt z Urzędem Miasta

Wydział Edukacji UM na bieżąco monitoruje zapotrzebowanie na ilość miejsc w przedszkolach. Wszelkiego rodzaju dane informacyjne ile dzieci przyjęto, z jakiego rocznika, ile nie przyjęto, z jakiego powodu (najczęściej jest to po prostu brak miejsc). W oparciu o te dane Wydział podejmuje działania takie jak tworzenia nowych miejsc dla dzieci. W tym roku toczyły się dyskusje z dyrektorami wszystkich przedszkoli (publicznych?), żeby znaleźć możliwość utworzenia nowych oddziałów w niektórych placówkach i w niektórych placówkach takie oddziały powstają. Jeżeli jest taka konieczność wydłuża się czas pracy przedszkola – bierze się tu po uwagę przede wszystkim potrzeby rodziców, jeżeli rodzice takie potrzeby zgłaszają i nie są to pojedyncze przypadki to zazwyczaj dzieje się tak, że czas pracy jest wydłużany.

Raport pt.: „ Czy w Toruniu istnieje problem z miejscami w placówkach przedszkolnych?

Dwa lata temu powstał cały budynek przedszkolny przy przedszkolu niepublicznym Słoneczko, gdzie miejsce znalazło 125 dzieci. Tworzone są nowe oddziały przy przedszkolach, które już funkcjonują. Od września w przedszkolu nr 5 ruszy jeden dodatkowy nowy oddział dla dzieci 4-5 letnich - 25 miejsc. W tym roku w czterech przedszkolach otwiera się nowe oddziały. Przedszkole miejskie nr 9 na Gagarina, które do tej pory funkcjonowało na zasadzie zerówki 5h, od 1 września przekształca się w całodzienną placówkę przedszkolną. Czyli około 100 dzieci będzie tam uczęszczało do przedszkola z pobytem całodziennym z 3 posiłkami, z rozszerzonym programem. Warto też wspomnieć o tym, że od pierwszego września powstają przy SP grupy dla dzieci 5-6 letnich z pobytem całodziennym

„Odpowiedzią (UM) jest ten plan rozbudowy, miasto poszukuje możliwości powiększenia ilości wolnych miejsc w przedszkolach, powstają nowe oddziały, powstają oddziały przy szkołach nawet dla dzieci pięcioletnich, miasto wychodzi naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, jak też respektuje przepisy prawa oświatowego, gmina szuka, to trzeba gminie przyznać, także nie jest tak źle, gmina nie jest obojętna na te problemy, cały czas poszukuje”.

Przyczyny problemów

W Toruniu funkcjonują przedszkola publiczne i niepubliczne, przedszkola niepubliczne robią nabór już na trzy lata wcześniej, zanim dziecko przyjdzie do przedszkola, tworzą się listy, dziecko jest maleńkie, albo nawet jeszcze w łonie matki a już jest zapisywane do przedszkola.

„U nas nie ma żadnych kolejek, w kwietniu od godz. 8 do 15 były zapisy, każdy spokojnie mógł podejść i zapisać dziecko, nie było tak, że kto pierwszy, ten lepszy, rodzice są uświadamiani, wiedzą o tym, że nie chodzi o to, kto pierwszy, ten lepszy, tylko są kryteria, które komisja bierze pod uwagę”.

Do teraz na 1 miejscu w kryteriach były wszystkie dzieci 6 letnie, było to związane z realizacją obowiązku przedszkolnego przez dzieci 6-letnie. Od tego roku wchodzi nowa reforma systemu oświaty, dzieci 5-letnie będą miały prawo jeszcze nie obowiązek, ale prawo korzystania z edukacji przedszkolnej. Sformułowanie w ustawie czy rozporządzeniu, że dzieci 5-letnie mają prawo jest dla gminy i przedszkoli obowiązkiem zapewnienia tylu miejsc dla dzieci 5-letnich, żeby wszystkie zainteresowane dzieci(rodzice) mieli możliwość umieścić dziecko w przedszkolu. Następnie są to rodzice samotnie wychowujący dzieci. Rodziny zastępcze, dalej rodziny gdzie u któregoś z rodziców występuje znaczna niepełnosprawność, następnie rodziny wielodzietne, rodzeństwo dzieci już uczęszczających dzieci

Raport pt.: „ Czy w Toruniu istnieje problem z miejscami w placówkach przedszkolnych?

„...według kryteriów, najpierw są matki samotne, te wszystkie uprzywilejowane a na temat matek samotnych rodzice się bardzo denerwują, dzisiaj są zupełnie inne warunki, niż kiedyś, wolnych związków bardzo dużo, konkubinatów, matka samotna w świetle prawa ma pierwszeństwo i do wszystkiego dostęp, chociaż czasami zdarza się, że żyje z ojcem dziecka i razem prowadzą gospodarstwo domowe, ale w świetle prawa korzysta z przywilejów, a ten rodzic, który naprawdę pracuje, żyje w normalnym związku, w małżeństwie, ma problemy... no i tak to jest... i kółeczko się zamyka...”.

Finanse

Przedszkola publiczne wykazują małą inicjatywę w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Jedynie parę placówek złożyło wniosek wraz z Wydziałem Edukacji UM na zwiększenie ilości zajęć dodatkowych, wydłużenie czasu pracy i zatrudnienie logopedy. Jako powód nie aplikowania o środki podano brak środków finansowych na wkłady własne.

Placówki niepubliczne próbowały pozyskać środki z POKL 9.1.1, ale wniosek został odrzucony. Korzystają one ze środków Unii Europejskiej (Zintegrowany Program Operacyjny Europejski Fundusz Społeczny) na rozpoczęcie działalności oraz w tym roku z Urzędu Pracy na doposażenie stanowiska pracy dla jeszcze jednego nauczyciela.

6. Wnioski/ rekomendacje

Obecne niedobory tak naprawdę można dobrze określić na bazie podstawowej wiedzy o reformie: skoro podstawówka będzie zaczynać się od 6 roku życia a pięciolatki otrzymują prawo do przedszkola to zaczyna brakować miejsc dla 3-4 latków, bo gminy przesuwają miejsca tak, żeby zagwarantować opiekę 5-latkom. Dodatkowo wchodzi różnego rodzaju zapóźnienia i zaniedbania a także, bardzo ważna rzecz: wejście wyżu demograficznego.

a) problemy w danym obszarze:

- rozdmuchanie problemu przez prasę
- brak kontroli, bądź limitu przy zapisach
- brak perspektywicznego myślenia władz w odniesieniu do demografii
- słaba komunikacja między podmiotami niepublicznymi i władzą lokalną
- brak konkurencji

b) co jeszcze warto by było sprawdzić:

- zrobić badanie rodziców dzieci w wieku przedszkolnym aby sprawdzić ich świadomość odnośnie edukacji przedszkolnej i bardziej realnie ocenić zapotrzebowanie
- przeprowadzić wywiady we wszystkich placówkach(zwłaszcza niepublicznych)

Raport pt.: „ Czy w Toruniu istnieje problem z miejscami w placówkach przedszkolnych?

- przeprowadzić kontrole jakości opieki w placówkach

c) wstępne rekomendacje dla władz:

- platforma internetowa do rejestracji dzieci do przedszkoli, forma wprowadzania e-urzędu, umożliwi nadzór nad liczbą zgłoszeń,

- przeprowadzenie badania realnego zapotrzebowania w poszczególnych dzielnicach i podjąć działania aby zabezpieczyć miejsca w sposób odpowiedzialny tzn. uwzględniający procesy demograficzne, nie tylko wyże i niże, ale również dynamikę rozwoju dzielnicy

7. Załączniki

Załączcie proszę:

1. [Narzędzie badawcze](#),
2. [Listę monitorowanych instytucji](#).

Kwestionariusz

Nazwa przedszkola:

Data przeprowadzenia wywiadu:

1. Czy to jedyne przedszkole w najbliższej okolicy?

Tak

Nie

2. Ile jest obecnie miejsc w przedszkolu?

3. Ile dzieci rezygnuje w ciągu roku i czy te miejsca są uzupełniane?

4. Ile było zgłoszeń + tendencja w ostatnich 3 latach?

5. Jaka jest Pani/Pana zdaniem przyczyna takiej ilości zgłoszeń i jakie Pani/Pana zdaniem jest rozwiązanie tej sytuacji?

6. Ile było wycofanych zgłoszeń i jakie były ich najczęstsze przyczyny?

7. Czy problem nadmiaru/niedoboru zgłoszeń był zgłaszany do UM?

Tak

Nie

8. Jeśli Tak to jaka była odpowiedź?

Raport pt.: „ Czy w Toruniu istnieje problem z miejscami w placówkach przedszkolnych?

9. Czy zwiększono/zmniejszono liczbę miejsc w przedszkolu w ostatnich 3 latach?
Tak Nie
10. Czy jest możliwość zwiększenia liczby miejsc i o ile można zwiększyć ich liczbę miejsc przy zachowaniu:
a) obecnej kadry
b) obecnego budynku
11. Jaki Pani/Pana zdaniem jest główny problem w zapewnieniu większej dostępności do edukacji przedszkolnej i jak go rozwiązać?
12. Czy przedszkole korzystało z zewnętrznych źródeł finansowania? Jeśli tak to jakie?

Lista instytucji:

1. Przedszkole Miejskie Nr 5 (ul. Dekerta 27/35)
2. Przedszkole Miejskie Nr 12 (ul. Złota 1a)
3. Przedszkole Miejskie Nr 4 (ul. Bydgoska 34)
4. Przedszkole Miejskie Nr 7 (ul. Łąkowa 44)
5. *Kasztanek* Klub dla Dzieci w wieku przedszkolnym, Okólna 169
6. *Mędrek* Akademia Rozwoju Dziecka